

Az alapítvány és a végintézkedés kapcsolata a hagyatéki eljárásról szóló törvény fényében

SURI NOÉMI
*Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Jog- és Államtudományi Kar
Jog- és Államtudományi Doktori Iskola*

1. Bevezető gondolatok

Az alapítványokra vonatkozó magyar szabályozás igen csekély, mindössze a Polgári törvény 74/A-F. §-aiban találunk törvényi szintű szabályozást. A jogi szabályozás hazai kidolgozatlansága jelentősen eltér az egyes európai országok részletgazdag kodifikációs törekvéseitől, mind az osztrák, mind a német jog részletesen foglalkozik a nonprofit paletta ezen intézményeivel.

A polgári törvénykönyv az alapítvány létrehozásának két nevesített módjáról rendelkezik. Egyrésztől alapítványt hozhat létre bármely természetes személy, jogi személy, valamint jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, másodsorban alapítványrendelet történhet végintézkedés alapján is.

Tanulmányomban az alapítvány és a végintézkedés közötti kapcsolatot szeretném részletesen megvizsgálni, a római jogi gyökerektől kezdődően egészen napjainkig. A végintézkedésen belül a végrendelet és az öröklési szerződés intézményeit veszem részletesen górcső alá, de úgy vélem, nem mellőzhetem a meghagyás és a közérdekű meghagyás kapcsoló szabályainak feltárását sem. Milyen szerepet tölt be a közjegyző végintézkedéssel létesített alapítvány esetén? Vajon az új hagyatéki eljárásról szóló törvény változást jelent a végrendeleti végrehajtó korábbi intézményéhez képest?

Ha feltételezzük, hogy az alapítvány kvázi „örökös”, terheli felelősség a hagyatéki tartozásokért?

Írásomban ezekre a kérdésekre keresem a választ, elsősorban a magyar öröklési anyagi és eljárási szabályok összefüggésében. Tekintettel azonban arra, hogy a Polgári Törvénykönyv és a hagyatéki eljárásról szóló törvény igen csekély mértékben rendelkezik az alapítványrendelet ezen módjáról, feladatomban érzem a kapcsolódó bírói gyakorlat, valamint a hazai jogtudomány jogfejlesztő tevékenységének bemutatását is.

2. Történelmi előzmények – a pia causa intézménye

Az alapítványokra vonatkozó szabályozás gyökereit vizsgálva megállapítható, a IV. századtól kezdődően a társadalmi paletta széles rétegét teszik ki. Ez egyrészt arra vezethető vissza, hogy a keresztény egyház immár jogi keretek között működhett, másrésztől e működés anyagi fedezetei megszilárdultan álltak rendelkezésre.

Az egyházi vagyon legnagyobb részét azon adományok tették ki, melyek részben magán, részben uralkodói forrásból származtak. A magánadományok igen

jelentős része halál esetére történő rendelkezésből származott, az egyes vagyontárgyakat meghagyással terhelték, melyek valamilyen karitatív célt szolgáltak. A vagyronról való lemondás gondolata mind a keresztény, mind a görög kultúrkörben megjelent. A kezdeti, egyház javára történő adományozás gondolatának fontosságát hirdető tanítások az évtizedek elteltével már az összeg meghatározásáig bővültek. Nagy Szent Baszileiosz 368-as homíliájában a vagyron felét, Nüsszai Szent Gergely prédikációiban egyharmadának vagy egyötöd részének felajánlására szólította fel a híveket.¹

Az egyház részére történő juttatások közül kiemelkedik Iustinianusz korához köthető *pia causa* intézménye. „Kegyes cél”-ként nevezték azon alapítványi felajánlásokat, melyek kórházak, menhelyek, árvaházak forrásául szolgáltak. A német jogirodalom „*unselbständige Stiftung*”-ként definiálja ezen intézményeket², a Ptk. vonatkozó szabályait vizsgálva a mai magyar jogban a közérdekű meghagyással állíthatjuk párhuzamba.

A kezdeti egyház javára történő vagyonrendelések, a vagyon tekintetében jogi személyiséget nem eredményeztek, Földi András–Hamza Gábor álláspontja szerint ezeket a vagyontömegeket az V–VI. századtól kezdődően kezdték el „személyként” kezelni, amikor a végintézkedések önálló belső igazgatási rend és szervezet létrehozásáról is rendelkeztek. Ugyanakkor az V–VI. századtól megjelenő közérdekű alapítványokat még nem illették „*piae causae*” elnevezéssel, sokkal inkább egyfajta vagyoni társaságként (*Vermögenschaften*) nevezték.³ A *pia causa* magánjogi jogképessége erre az időre vezethető vissza.⁴ Úgy vélem, ezen római jogi gyökerek végigtekintése nem mellőzhető egy olyan tanulmány esetében, mely részletesen kíván foglalkozni az alapítvány „státusával”, az alapítvány és a közérdekű meghagyás viszonyával, s főként az alapítványnak a hagyatéki eljárásban betöltött örökös minőségével.

3. Az alapítvány és a végintézkedés

A Polgári Törvénykönyv A végintézkedésen alapuló öröklés című fejezetében a végintézkedés három típusát különbözteti meg: a végrendeletet, az öröklési szerződést, valamint a halál esetére történő ajándékozást. Írásomban főként a végrendelettel és az öröklési szerződéssel kívánok részletesen foglalkozni, tekintettel azon tényre, hogy halál esetére történő ajándékozás által alapítvány nem létesíthető.⁵

Elsőként tekintsük át a végrendeleti úton tett alapítványrendelet jogszabályi alapjait:

¹ Csehi Zoltán: *A meghagyástól a jogi személyig, Szent Ágostontól Savigny-ig. – töredékek az alapítványok kultúrtörténetéhez.* In. Liber Amoricum, Studia E. Weiss Dedicata. ELTE ÁJK Polgári Jogi Tanszék, Budapest, 2002. 21. o.

² Eberhard Friedrich Bruck: *Über römisches Recht im Rahmen der Kulturgeschichte.* Springer-Verlag, Berlin, 1954. 70. o.

³ Max Kaser: *Das römische Privatrecht II.* C.H. Beck, München, 1975. 158. o.

⁴ Földi András–Hamza Gábor: *A római jog története és intézményei.* Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1996. 231. o. (787 margószám).

⁵ Csehi Zoltán: *Coincidentia Oppositorum avagy alapítvány és a halál esetére szóló rendelkezés.* In. Liber Amicorum Studia L. Vékás Dedicata, ELTE ÁJK Polgári Jogi Tanszék, Budapest, 1999. 48. o.

A Ptk.74/D.§ (1) szerint: „Ha az alapítvány létrehozása az alapító okiratot tartalmazó végrendeletben történt, annak nyilvántartásba vétele iránt – ha az nem a végrendeleti végrehajtó feladata – a közjegyző által kirendelt ügygondnok köteles gondoskodni.

(2) A végrendeletben létesített alapítványt – nyilvántartásba vétele esetén – olyannak kell tekinteni, mint amely a javára rendelt vagyont az öröklés megnyíltával megszerezte. A végrendeletbe foglalt, de a törvényben meghatározott feltételek hiánya miatt nyilvántartásba nem vett alapítvány részére történő vagyonrendelést közérdekű meghagyásnak kell tekinteni.”

A fenti törvényhely követelményének megfelelően az alapítvány létrejöttének három, egyaránt fontos feltétele van: egyrészt egy érvényes és hatályos alapítói ügylet, másodsorban ezen ügylet bíróság általi nyilvántartásba vétele, harmadsorban az alapítvány céljához szükséges vagyon rendelkezésre állása. E három követelmény közül az érvényes és hatályos alapítói ügylet⁶ feltételezi a következő két kritérium teljesíthetőségét. Ugyanis a végintézkedés és az alapítványrendelés közötti kapcsolat csak rész-egész viszonylatában értelmezhető, egy érvénytelen és hatálytalan végrendelet az abban foglalt rendelkezések semmisségét is magával vonzza.

Mi történik akkor, ha az állam általi legitimáció, vagyis az alapítvány bírósági nyilvántartásba vétele a végintézkedés fogyatékosága miatt hiányzik? A Ptk. erre az esetre akként rendelkezik, hogy az alapítvány részére történő vagyonrendelést közérdekű meghagyásnak kell tekinteni [74/D. § (2)].

Közérdekű meghagyás és az alapítvány. Egyáltalán van különbség közöttük? Grosschmid álláspontja szerint lényegi különbség nincs, csak is fokozati.⁷

Ha a bíróság által nyilvántartásba nem vett alapítványt közérdekű meghagyásnak kell tekinteni, következtethetünk arra, hogy alapítvány létesíthető meghagyás útján is?

A Ptk. 642. § (1) szerint „Az örökhagyó a hagyatékban részesülő személyt olyan kötelezettséggel is terhelheti, amelynek követelésére más nem válik jogosulttá (meghagyás).” Amennyiben az örökhagyó a hagyatékban részesülő személyt (akár örökös, akár hagyományos) meghagyás útján alapítvány létrehozására kötelezi, véleményem szerint nem a végrendeleti úton tett alapítványrendeléssel állunk szemben. Ugyanis ebben az esetben az erkölcsi kötelezettség ellenére⁸ az alapítványt nem az örökhagyó, hanem örököse, illetve hagyományosa hozza létre, akit terhel a bejegyzés illetve a vagyoni juttatás kötelezettsége. Más kérdés, hogy az örökhagyó és a hagyatékból részesülő személy között továbbra is öröklési jogi jogviszonnal állunk szemben.⁹

Mi történik abban az esetben, ha az örökhagyó meghagyás útján rendelkezett alapítvány létrehozásáról, és emellett még végrendeleti végrehajtót is neve-

⁶ Írásomban nem térnék ki, Földi András azon álláspontjának bemutatására, melyben a végrendelet érvényességének és hatályosságának problémát elemzi.

⁷ Grosschmid Béni: *Fejezetek kötelmi jogunk köréből I-II.*, Grill Károly Könyvkiadó Vállalata, Budapest, 1932. 343. l.

⁸ Jobbágyi Gábor: *Öröklési jog.* Szent István Társulat, Budapest, 2009. 81 o.

⁹ Gondolok itt arra, hogy mi történik abban az esetben, ha az örökös illetve a hagyományos neki felróhatóan nem teljesíti a meghagyást.

zett? Jogosult a végrendeleti végrehajtó a favor testamenti elvére hivatkozással a meghagyás teljesítésének követelésére? A következőkben részletesen kívánok foglalkozni a végrendeleti végrehajtó intézményével, megvizsgálni, vajon az új hagyatéki eljárásról szóló törvény változást jelent-e a végrendeleti végrehajtó korábbi jogállásához képest?

4. Végrendeleti végrehajtó intézménye, avagy a kikényszeríthetőség problémája

A hagyatéki eljárásról szóló 2010. évi XXXVIII. törvény hatályba lépéséig a végrendeleti végrehajtó intézménye hiányos jogszabályi alapokon nyugodott. A Ptk. nem nevesíti ezen intézményt, a korábbi hagyatéki eljárásról szóló jogszabály¹⁰ mindössze néhány szakaszban rendelkezett róla.

Jogállását tekintve az új szabályok megőrizték a He. korábbi koncepcióját: „A végrendeleti végrehajtóra a törvényben foglalt eltérésekkel a megbízottra vonatkozó rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni.”¹¹ Kinek a megbízottja a végrendeleti végrehajtó: az örökhagyóé vagy az örökösöké? A jogtudományban elfogadott álláspont szerint, tekintettel arra, hogy az örökösök a hagyatékot ipso iure szerzik meg, és a rendelkezési jog is őket illeti meg, így a végrendeleti végrehajtót az örökösök megbízottjának kell tekinteni.¹² A végrendeleti végrehajtó a megbízást még az örökhagyótól kapta, mely megbízás az örökhagyó halálával lényegileg megszűnt. „Az örökösök azzal a nemleges magatartással, hogy nem szüntették meg a végrendeleti végrehajtó vagyonkezelését, azt a maguk részéről is megerősítették, illetve hallgatólagosan maguk is megbízást adtak neki.”¹³ Bár ez a megbízotti minőség csak a hagyatéki vagyon kezelése erejéig áll fenn, úgy vélem igen erős ellentét feszül az intézmény célja¹⁴ és jogállása között.

A végrendeleti végrehajtó intézménye mindenekelőtt feltételez egy érvényes és hatályos végintézkedést, „hiszen egyrészt végrendeleti végrehajtót a végintézkedésben lehet nevezni, másrészt a végrendeleti végrehajtó feladata fogalmilag az örökhagyó végintézkedésének érvényre juttatása.”¹⁵ Amennyiben az örökhagyó a végrendeleti végrehajtó jogait és kötelezettségeit végintézkedésében nem határozta meg, a Hetv. 99. § (2) bekezdését kell alkalmazni.

Érdekes rendelkezést tartalmaz a 99. § (2) bekezdése: A végrendeleti végrehajtó feladataként jelöli meg, hogy „követelje a végintézkedés rendelkezéseinek foganatosítását az örököstől, a hagyományostól, és ennek érdekében, amíg az örökhagyó végintézkedésben részesített személy maga fel nem lép, annak javára, de saját nevében a bíróság előtt is eljárjon”. E szakasz amellet, hogy bevezeti a magyar jog által korábban elutasított perbizomány intézményét¹⁶,

¹⁰ A hagyatéki eljárásról szóló 6/1958. (VII. 4) IM rendelet (Továbbiakban: „He.”)

¹¹ A hagyatéki eljárásról szóló 2010. évi XXXVIII. törvény 100. § (1) (Továbbiakban: „Hetv.”)

¹² Tikász Attila: *Néhány gondolat a végrendeleti végrehajtóról*. In: *Közjegyzők Közlönye* 1998/7–8. szám, 33. o.

¹³ A. Tikász: *Néhány gondolat a végrendeleti végrehajtóról*. i. m. 35. o.

¹⁴ Az örökhagyó rendelkezései teljesítésének ellenőrzése.

¹⁵ Anka Tibor: *A megújult hagyatéki eljárás*. HVG-ORAR Lap és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2011. 271. o.

¹⁶ T. Anka: *A megújult hagyatéki eljárás*. i. m. 271. o.

visszalépést jelent a He. korábbi rendelkezéséhez képest a végrendeleti meghagyások teljesítését illetően. Míg a He. tételesen nevesítve tartalmazta a végrendeleti végrehajtó feladatai között a végrendeleti meghagyások teljesítésének ellenőrzését, addig a jelenleg hatályos törvény erről hallgat.

Úgy tűnik, az öröklési eljárás kodifikációja során a jogalkalmazói gyakorlat tapasztalati eredményei mellett a jogtudományi álláspontok is kifejezésre kerültek, mely a fenti szabály eltörlésének indokául szolgálhatott. Petrik Ferenc véleménye szerint a végrendeleti végrehajtó nem kényszerítheti ki a meghagyás teljesítését¹⁷, mivel ez ellentétben állna magának a meghagyás intézményének céljával.

Vékás is hasonló álláspontra helyezkedik, „Lényeges eleme a meghagyásnak – a hagyománnyal ellentétben – jogilag (bírói úton vagy más jogi eszközzel) általában nem kényszeríthető ki...”¹⁸ Ugyanakkor magánjogunk korábbi gyökereiben fellelhetők ezzel ellentétes nézőpontok is, „Magánjogi törvénytervezetünk (Mtj.) 1950. §-a akként rendelkezett, hogy az örökösön és a végrendeleti végrehajtón kívül bárki más, aki a meghagyás teljesítésében érdekelt, követelheti, hogy a hagyatéki bíróság a meghagyás teljesítésére megfelelő határidőt tűzzön.”¹⁹

A Hetv. megalkotása során a jogalkotó végleg elkötelezte magát azon álláspont mellett, mely szerint a végrendeleti végrehajtó sem jogosult a meghagyás útján tett alapítványrendelet bírói úton történő kikényszerítésére.

Megállapítható, ha össze kívánjuk hasonlítani a végrendeleti végrehajtó intézményét a korábbi hagyatéki eljárásról szóló jogszabály és a jelenleg hatályos viszonylatában, igen részletgazdag szabályozást tapasztalunk, azonban jogköreit vizsgálva egy életlen kardéval állíthatjuk párhuzamba.

5. Öröklési szerződésbe foglalva

A Polgári Törvénykönyv LVI. Fejezetében szabályozza az öröklési szerződés kérdéskörét. A fejezet címe Öröklési szerződés, mely összefoglaló elnevezés alatt a szerződéses végintézkedés három típusát: a tulajdonképpen öröklési szerződést, a halál esetére szóló ajándékozást és a várt öröklésről való rendelkezést tartalmazza. Írásomban a szoros értelemben vett öröklési szerződés és az alapítvány egymáshoz való kapcsolatát szeretném részletesen görcső alá venni.

Az öröklési szerződés részben kötelmi jogi, részben öröklés jogi fogalom, úgy is fogalmazhatnánk valahol az öröklési jog és a szerződési jog határán helyezkedik el. Rendeltetése, hogy azzal az örökgyó a vele szerződő felet tartás vagy életjáradék fejében örökösévé tegye.²⁰ Szélsőséges álláspontok szerint²¹, csak formáját nézve tekinthetjük végintézkedésnek, tartalma alapján a tartási és életjáradéki szerződéseként azonosítható. A jogirodalomban számos

¹⁷ Pallósi Gizella–Petrik Ferenc: *Az öröklés joga*. Közgazdasági és Jogi Kvk, Budapest, 1991. 164. o.

¹⁸ Vékás Lajos: *Öröklési jog*. Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 2010. 17. o.

¹⁹ Z. Csehi: *A magánjogi alapítvány- történeti és dogmatikai alapok*. i. m. 326. o.

²⁰ Weiss Emilia: *Az öröklési szerződés – az öröklési jog és a szerződési jog határán*. In: *Közjegyzők Közlönye* 1997/4. szám 2. o.

²¹ G. Pallósi Gizella–F. Petrik: *Az öröklés joga*. i. m. 292. o.

szerző vall ezzel ellentétes nézetet, ők az intézmény öröklési jogi terminológiaként való kezelését a Ptk. rendszertani elhelyezéséből, és a végrendelet alakisági szabályainak irányadó voltából vezetik le. Ezt a koncepciót támasztja alá az a tény is, hogy öröklési szerződésben lehetséges alapítványrendelet is. A Ptk. 655. § (2) bekezdése alapján „Az örökhagyó az öröklési szerződésben bármilyen végrendeleti rendelkezést tehet.”, vagyis nincs jogszabályi akadálya annak, hogy alapítvány öröklési szerződés által is létrehozható legyen. De mi történik akkor, ha az öröklési szerződés érvénytelen, vagy ha az öröklési szerződésben megfogalmazott alapítványrendeletre nem áll rendelkezésre a működéséhez szükséges vagyon? A végrendelet szabályaihoz hasonlóan, amennyiben az öröklési szerződés érvénytelen, ez irányadó az abban foglalt rendelkezésre is, vagyis ezúton nem jöhet létre alapítvány. Hasonló következtetésre juthatunk akkor is, ha az öröklési szerződés ugyan érvényes, ám az alapítvány céljához szükséges vagyon az örökségből nem fedezhető.

Az intézménye további sajátossága, hogy a közös végrendelet tételének tilalmával ellentétben házastársak, mint örökhagyók ugyanabba az okiratba foglalt öröklési szerződéssel is rendelkezhetnek vagyonukról.²² Vékás álláspontja szerint a házastársak leggyakrabban közös vagyonukról rendelkeznek közösen kötött öröklési szerződésben.

Gellért György még továbbmegy, amikor azt állítja, „a szerződéses örökösök (az eltartók) száma tekintetében a törvény nem tartalmaz korlátozó rendelkezést, nincs akadálya annak sem, hogy házastársak mint örökhagyók kössenek öröklési szerződést másik házastársakkal mint eltartó, illetve életjáradékot fizető szerződéses örökösökkel.”²³

Mi történik akkor, ha a házastársak közös öröklési szerződésben rendelkeznek alapítvány létrehozásáról, s csak az egyik házastárs hal meg? Ilyen esetben létrejöhet alapítvány?

Elsőként induljunk ki abból, hogy már az egyik házastárs halála is megalapozza az alapítvány létesítését. Ebben az összefüggésben az öröklési szerződés viszonylatában két jogügylettel állunk szembe: az elhunyt házastárs esetében végintézkedési alapítványtevésről, a túlélő házastárs esetében élők közötti alapítványlétesítésről kell beszélnünk.²⁴ Véleményem szerint ez a lehetőség szemben áll magának az öröklési szerződésnek, mint intézménynek céljával. A házastársak miért közös végintézkedés formájában rendelkezhetnek alapítvány létesítéséről, ha már egyikük halála is megalapozza az alapítvány létrejöttét? A túlélő házastársat ekkor már terheli a bejegyzési eljárás kötelezettsége, mi értelme lenne így közös végintézkedés tételének?

Mindezeket a kérdéseket végiggondolva célszerűnek tűnik az az álláspont, mely az alapítvány létrejöttét mindkét házastárs halálához köti. Ekkor maradéktalanul érvényesülhet a végintézkedés, így az öröklési szerződés célja, a favor testamenti teljesülése.

²² Ptké. 73.§. „A házastársaknak ugyanabba az okiratba foglalt öröklési szerződése érvényes, ha mint örökhagyók kötnek harmadik személlyel szerződést.”

²³ Gellért György: *Az öröklési szerződés*. KJK–KERSZÓV, Budapest, 2001. 137. o.

²⁴ Z. Csehi: *A magánjogi alapítvány-történeti és dogmatikai alapok*. i. m. 322. o.

6. Felelősségi kérdések

Ha feltételezzük, hogy akár végrendelet, akár öröklési szerződésben létrehozott alapítvány esetén az alapítványt kvázi örökös, fel kell tételeznünk azt is, hogy öröklési minőségében felelősség terheli a hagyaték tárgyaiért. Írásomban részletesen szeretném vizsgálni az alapítvány és a hagyatéki hitelezők kapcsolatát mind a hagyatéki eljárás során, mind a hitelezői igények elismerése iránt indított polgári per viszonylatában.

A hagyatéki hitelezők igényüket érvényesíthetik a hagyatéki eljárás során, valamint azt követően, polgári peres úton is.²⁵ A per megindítása szempontjából nincs jelentősége a hagyaték teljes hatályú átadásának. Ha a hitelezők a peres utat választják igényeik kielégítésére a hagyaték átadását megelőzően, nagy valószínűséggel a perben hozott ítélet az alapítvány létrejöttét is befolyásolja.²⁶ A jogos hitelezői igények bíróság általi elismerése az alapítvány létrejöttének gátjaként jelenhetnek meg, amennyiben a hitelezők hagyatékából való kielégítése után, a hagyatéki vagyon nem fedezi az alapítvány céljához szükséges összeget. Ekkor a bíróság a bejegyzés iránti kérelmet megtagadja²⁷, s nyilvánvalóan az alapítvány hitelezőkkel szembeni felelősségének kérdése fel sem merül.

Más a helyzet, amennyiben a hitelezők igényükkel a közjegyző előtt folyó eljárás során lépnek fel. A közjegyző a Hetv. 53. § (1) bekezdés b) pontja alapján a hagyatéki hitelezőket a hagyatéki tárgyalásra az örökhagyó végintézkedésének hiányában megidézi. Bár az örökösöket terheli a hitelezői kérelmek tekintetében nyilatkozattételi kötelezettség, e tény mégsem eredményezi a követelés öröklési igénykénti kezelését. A hagyaték teljes hatályú átadása szempontjából nincs jelentősége a hitelezői igények elismerhetőségének vagy elutasíthatóságának, amennyiben a hagyaték átadásának törvényes akadálya nincs és öröklési jogvita sem áll fenn. A hagyatéki eljárás lezárását követően sor kerülhet az alapítvány bejegyzésére, s amennyiben a bírósági nyilvántartásba vétel a hitelezői igénynek helyt adó bírósági határozatot megelőzi, az alapítvány, mint örökös felelőssége a hitelezőkkel szemben megállapítható.

Ha az örökösök a hagyatéki eljárás során éltek a Ptk. 681. §-ban biztosított felhívás jogával, s a közjegyzői megkeresés ellenére a hitelezők nem jelentik be követéseiket, a hagyaték örökösök részére történő átadása után az örökösök egyetemleges felelőssége megszűnik, az egyes örökösöktől, így az alapítványtól is, örökrészhez igazodó arányos kielégítés követelhető.

Az alapítvány felelőssége a hagyatéki tartozásokért háromszintű, elsősorban cum viribus felelősség, a hagyaték tárgyai és hasznai erejéig. Amennyiben a követelés érvényesítésekor a hagyaték tárgyai nincsenek meg, örökösként „öröksége erejéig”²⁸ saját vagyonával tartozik helytállni. Harmadsorban egész vagyonával korlátlanul felel, ha felróhatóan szegi meg a hagyatéki tartozásokért való felelősség szabályait.

²⁵ G. Pallósi–F. Petrik: *Az öröklés joga*. i. m. 292–293. o.

²⁶ Z. Csehi: *A magánjogi alapítvány-történeti és dogmatikai alapok*. i. m. 330. o.

²⁷ Legfelsőbb Bíróság Kpkf. I. 25.167/1991.

²⁸ Vagyis az örökhagyó által rendelt, az alapítvány céljához szükséges vagyon erejéig.

7. Összegzés

Írásomban törekedtem az alapítvány és a végintézkedés, ezen belül is a végrendelet és az öröklési szerződés kapcsolódó szabályainak bemutatására.

Részletesen foglalkoztam a végrendeletben létesített alapítvány létrehozásának feltételeivel, kitérve arra az esetre is, ha a végintézkedés valamilyen fogyatékoságban szenved. A meghagyás szabályait elemezve jutottam el odáig, hogy ugyan az örökhagyó meghagyás útján rendelkezhet alapítvány létrehozásáról, ekkor mégsem végrendeleti úton tett alapítványrendelettel állunk szemben.

Bár az új hagyatéki eljárásról szóló törvény részletesen szabályozza a végrendeleti végrehajtó intézményét, a He. korábbi szabályait vizsgálva, jogállása egy életlen kardéval állítható párhuzamba.

Az öröklési szerződés szabályait elemezve igyekeztem bizonyítani, házastársak öröklési szerződésbe foglalt közös végintézkedésében rendelkezhetnek alapítvány létrehozásáról. A végintézkedés célját vettem alapul, amikor amellet érveltem, hogy mindkét házastárs halála egyaránt feltétele a házastársak közös öröklési szerződésében rendelt alapítvány létrejöttének.

Ha az alapítványt az örökhagyó kvázi örökösének tekintjük, felelőssége a hagyatéki hitelezőkkel szemben nem vitatható. Ugyanakkor, ha a hagyatéki hitelezők igényükkel nem a hagyaték átadását követően, hanem azt megelőzően peres úton lépnek fel, a jogos hitelezői igények bíróság általi elismerése az alapítvány létrejöttének gátjaként jelentkeznek.